Norges institusjon for menneskerettigheter

Utvalget som skal vurdere tiltak for å styrke kvalitet og rettssikkerhet i barnevernet
v/ utvalgsleder Marit Skivenes

Deres referanse:
Vår referanse: 2021/79
Dato: 27/04/2021

Forespørsel om møte mellom NIM og rettssikkerhetsutvalg

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og øvrig lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten før øvrig. Etter lov om Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter skal NIM bidra til å styrke gjennomføringen av menneskerettighetene, særlig ved å gi råd og fremme anbefalinger til Stortinget, regjeringen og andre offentlige aktører.

NIM vil med dette foreslå et møte mellom NIM og utvalget som skal vurdere tiltak for å styrke kvalitet og rettssikkerhet i barnevernet.

NIM har over flere år arbeidet med flere av problemstillingene og temaene som utvalget ifølge mandatet skal vurdere. NIMs inngang til arbeidet med disse problemstillingene er de menneskerettslige utfordringene på feltet. De siste årene har vi særlig fulgt rettsutviklingen i EMD og de mange kommuniserte – og etter hvert avgjorte – sakene mot Norge om barnevern. I kjernen av problemstillingen står ofte avveiningene mellom foreldrenes rett til beskyttelse av sitt familieliv etter EMK artikkel 8, og barnets rett til beskyttelse og til en oppvekst i et sunt miljø.

NIM avgir hvert år en årsmelding om de menneskerettslige utfordringene i Norge. Hvert år siden 2016 har NIMs årsmeldinger inneholdt en eller flere anbefalinger knyttet til temaet barnevern og menneskerettigheter.[1] Også årsmeldingen for 2020, som ble lansert nylig, inneholder anbefalinger til Stortinget som omhandler barnevernsfeltet i et menneskerettighetsperspektiv. NIMs anbefalinger om barnevern i årsmeldingen for 2020 lyder:

- Regelverk og praksis på barnevernsfeltet må vurderes opp mot EMDs prinsipp om at alle omsorgsovertakelser som utgangspunkt skal anses som midlertidige. Barnevernet, fylkesnemnder og domstoler må ha tilstrekkelig bredt og oppdatert faktagrunnlag, gi konkrete begrunnelser og avveie kryssende menneskerettigheter når de treffer beslutninger om barnevernstiltak. Hensynet til barnets beste må veie tungt, og barnets rett til å bli hørt må sikres på alle stadier.

[1] Alle NIMs årsmeldinger kan leses her: NIMs arbeid - NIM (nhri.no)

- Staten bør aktivt arbeide for at det oppnevnes egne representanter for barnet som kan sikre barnets rett til å bli hørt i barnevernssaker for EMD.
- Barne- og familiedepartementet bør utrede og etablere en ordning for å reparere menneskerettighetskrenkelser på barnevernsfeltet gjennom tildeling av oppreisningserstatning. I den forbindelse bør departementet vurdere om det skal gis en lovhjemmel der dette reguleres.

Våre anbefalinger er i stor grad basert på NIMs rapport «Hvorfor dømmes Norge i EMD? En statusrapport om barnevernsfeltet», som vi publiserte i desember 2020.[2] Rapporten er en juridisk analyse av hva som kan utledes av de avgjørelsene som så langt er falt i EMD om barnevern mot Norge. Rapporten gir en utførlig begrunnelse for de anbefalingene som nevnes over her. Etter vår oppfatning er disse anbefalingene relevante for problemstillingene som reises i utvalgets mandat, herunder særlig mandatpunktene som dreier seg om kvalitetssikring av beslutningsgrunnlaget, oppfølging av foreldre med sikte på gjenforening, og system for gjennomgang av enkeltsaker der det har skjedd grov svikt.

I tillegg til å følge med på rettsutviklingen i EMD har vi også jobbet med enkelte andre sider ved barnevernet i Norge. Nylig skrev vi et brev til Stortingets justiskomité og Justis- og beredskapsdepartementet om behov for utredning av mer presis regulering av politiets maktbruk overfor mindreårige.[3] Problemstillingen er reist blant annet i en artikkelserie i Stavanger Aftenblad i februar 2021, og sakene omhandlet saker der politiet hadde bistått barnevernet. Vi antar at også dette problemstillingen kan ha relevans for utvalgets arbeid, jf. mandatpunktet om barnevernets institusjonstilbud og hvordan samarbeidet med tilgrensende sektorer bør organiseres for å sikre tilstrekkelig tjenester og tiltak til barna.

På bakgrunn av dette ber vi om et møte mellom NIM og deres utvalg, enten ved utvalgsleder, medlemmer eller sekretariat. Vi skjønner det slik at dere tar sikte på oppstart i mai, og tar gjerne et møte så raskt som mulig etter deres oppstart for å etablere dialog, og for å gi innspill på vårt syn knyttet til noen konkrete problemstillinger som skissert ovenfor. Vi vil også kunne være behjelpelig med å gi faglige råd og innspill til deres arbeid også ut over de problemstillingene vi har skissert her. Vi tilpasser møteform etter smittesituasjonen, men møtes gjerne digitalt uansett om det er enklest for deg og dere.

Vi håper dere er interessert i å samarbeide med oss, og ønsker dere lykke til med oppstarten av et svært viktig arbeid.

[2] Rapporten er tilgjengelig her: Hvorfor dømmes Norge i EMD? - NIM (nhri.no)

[3] Brevet er tilgjengelig her: Innspill – behov for utredning av mer presis regulering av politiets maktbruk overfor mindreårige - NIM (nhri.no)

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Adele Matheson Mestad	Kirsten Kolstad Kvalø
Direktør	Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.

Kirsten Kolstad Kvalø
Seniorrådgiver

+47 93 66 00 61
+47 23 31 69 75

kirsten.kvalo@nhri.no
www.nhri.no